

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 104711

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ OBLIGATÒRIA

Matèria: TEORIA I CONTEXT

Curs: TERCER

Semestre: PRIMER

Equip docent: Laura Benítez, Ester Jordana, Montse Romani

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 53h

Hores autònomes: 97h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de caràcter obligatori i de metodologia teòrico-pràctica. S'entén la pràctica, llavors, com una dimensió articulada amb les de teoria, praxi i poiesis, tant en relació amb les situacions, processos i contextos que s'aborden i en els quals aquesta articulació es dona, com en relació al propi context pedagògic d'aprenentatges i activitats. Sobre la base d'això, l'objectiu general de la matèria és posar èmfasi en la relació, implicació i mútua incidència entre les arts i els dissenys i el seu context, interdependent i circumdant.

En les quatre assignatures que componen la matèria s'enfortirà la disposició investigadora dels/les alumnes des de la condició del pensament crític, situat i contextual en, per a i a través de les arts i els dissenys; s'abordaran, de forma àmplia i oberta, marcs teòrics, discursos, conceptes i metodologies procedents de camps de saber tant de les ciències socials com dels estudis científics-tècnics; s'incidirà en la reflexió i projecció de les pràctiques dels/les alumnes en i per al context, tant professional com a acadèmic.

Assignatures de la matèria:

INTRODUCCIÓ A LA INVESTIGACIÓ EN ARTS I DISSNY

ESTUDIS CRÍTICS I CULTURALS 1

ESTUDIS CRÍTICS I CULTURALS 2

PROFESSION I CONTEXT

ESTUDIS CRÍTICS I CULTURALS 1.

L'assignatura es proposa analitzar el nostre present cultural des d'una perspectiva crítica proporcionant eines teòrico-pràctiques per l'anàlisi del mateix. Superat el debat al voltant de la cultura postmoderna -central als anys vuitanta i no-ranta- s'analitzaran les transformacions culturals marcades, en les darreres dècades, per el neoliberalisme entès com una transformació que va més enllà d'allò que Frederic Jameson anomenava "el capitalisme tardà".

El model de producció cultural dominant, generat sota el règim de l'anomenat "capitalisme cognitiu o comunicatiu", es fonamenta en un conjunt de sistemes de valor, formes d'organització, i actituds estètiques, que s'inscriuen en primer lloc, en canvis substancials en les institucions culturals i educatives, però també en la producció de la nostra subjectivitat, les formes de vida urbanes, els món digitals i les condicions del treball.

L'objectiu de l'assignatura és oferir un marc general del capitalisme i els estudis crítics i culturals contemporanis per desenvolupar, a partir d'aquí, una anàlisi de tots aquests àmbits ja sigui des dels models hegemònics com des d'aquells que han generat imaginaris alternatius.

OBJECTIUS

Conceptuals:

Proporcionar una genealogia crítica del concepte de cultura i dels estudis culturals.

Conèixer i interpretar críticament els problemes presents en els debats culturals contemporanis.

Promoure un coneixement encarnat, reflexiu i crític.

Explorar noves realitats culturals.

Aprendre a utilitzar i interpretar diferents fonts d'informació i recursos relacionats amb els mitjans de comunicació, la cultura popular, el disseny i les arts visuals.

Metodològics:

Assolir la capacitat d'analitzar acuradament realitats contextuais complexes des de les diferents perspectives que construeixen aquesta realitat.

Desenvolupar la capacitat creativa i la de generar i utilitzar recursos processuals i comunicatius.

Desenvolupar la capacitat de síntesi per explicar d'una manera clara, oral i gràficament, les propostes.

Desenvolupar la capacitat d'argumentar una reflexió.

Formular preguntes i imaginar respostes.

Fomentar en l'alumnat una actitud responsable i autònoma pel que fa al propi aprenentatge.

Consolidar l'hàbit de lectura i la capacitat d'integrar les lectures en el propi procés d'aprenentatge.

Estimular la participació activa a classe i als diversos espais de discussió i aprenentatge que es generin.

Facilitar espais de posada en comú i fomentar el treball col·laboratiu.

COMPETÈNCIES

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

E03. Llegir, escriure i parlar de forma posicionada i crítica en i des dels entorns de treball de les arts i els dissenys, i emprar aquests recursos com un factor de construcció personal.

E05. Distingir, jerarquitzar i relacionar críticament continguts formals, dades, documents, conceptes i arguments implicats en el treball propi, emprant recursos apropiats (constel·lacions conceptuals, gràfics relacionals, bancs de referències...).

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.

T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.

T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.

T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.

T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.

T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENTATGE

RA1 (E02.25). Seleccionar referents teòrics propis: eines i recursos per a la recerca segons paraules clau, cercadors específics, bases de dades, etc.

RA2 (E02.26). Proposar eixos concrets de vinculació entre l'univers d'interessos propi i la realitat social, així com analitzar possibles desenvolupaments de recerca en aquests eixos.

RA3 (E02.27). Posicionar-se de forma crítica cap a la realitat social, cultural, ecològica i assajar alternatives mitjançant interrogants que la subverteixin.

RA4 (E02.28). Distingir camps teòrics socioculturals i tecnocientífics diversos.

RA5 (E03.18). Escriure de manera situada i (pre)posicional: amb, des de, contra, per a...

RA6 (E03.19). Utilitzar les pràctiques i recursos de citació de material bibliogràfic i documental (fonts primàries, audiovisuals, internet, etc.)

RA7 (E03.20). Participar productivament en un debat: exposar idees pròpies.

RA8 (E05.6). Contextualitzar els materials teòrics i els seus continguts: perspectives, conceptes i arguments.

RA9 (E05.7). Elaborar conceptes i arguments amb criteri.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.

T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.

T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.

T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.

T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.

T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.

T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.

T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.

T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.

T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

El primer semestre de l'assignatura es desenvolupa a partir de 2 blocs principals.

Bloc 1. Estudis Culturals i Visuals

L'aparició després de la segona guerra mundial dels Estudis Culturals en el context anglosaxó va donar lloc a un camp de recerca interdisciplinari que va permetre explorar i interpretar els fenòmens culturals de la contemporaneïtat. Des d'aquesta disciplina, acadèmicament assentada, traçarem un recorregut crític que ens introdueixi als significats i plantejaments teòrics claus que han tractat de definir la paraula "cultura".

Bloc 2. Estudis Crítics

Els Estudis culturals es nodreixen per abordar la crítica de la cultura de tot un seguit de conceptes i marcs d'anàlisi.

Acompanyarem, doncs, aquestes eines conceptuals a partir dels seus textos fonamentals recorrent així la crítica com a eina de diagnòstic, la crítica marxista i la teoria de la cultura, l'estructuralisme, el post-estructuralisme, el posthumanisme i el feminisme.

Resultats d'aprenentatge (RA): RA.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

METODOLOGIA

La metodologia emprada es defineix des de l'equilibri entre les activitats dirigides (28%), supervisades (28%) i autònomes (28%). Per altre banda les activitats d'avaluació amb un 16% dels crèdits agafa una importància que va més enllà de les qualificacions. Entenem doncs que l'avaluació és una activitat formativa més, reforçant el caràcter d'avaluació contínua de l'assignatura, intercalant-se al llarg del curs entre les activitats dirigides, supervisades i autònomes.

La metodologia d'aquesta assignatura es basa en tres objectius: en primer lloc crear un procés d'aprenentatge conceptual i experiencial de caràcter teòric-pràctic, en segon lloc estimular la lectura crítica i ampliar les eines per a la comprensió, síntesi i comunicació escrita i oral. En tercer lloc, el conreu de les habilitats i recursos per a la recerca. Aquests objectius es formalitzaran mitjançant la combinació de:

exposicions teòriques.

discussió de lectures i visionat de materials audiovisuals, alguns obligatoris i d'altres seleccionats tan per les docents com per l'alumnat.

visites d'agents culturals a l'aula o bé visites a espais culturals de la ciutat.

realització d'exercicis pràctics a través de processos de recerca individual i en grup, que s'aniran pauntant i tutoritzant al llarg del semestre.

elaboració d'un treball grupal que posi l'accent en la recerca i la documentació dels processos d'aprenentatge.

en tots els casos, el debat entre alumnat, agents convidats i docents serà clau per adquirir i posar en pràctica els continguts treballats i investigats.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 22,5h (15%)

Hores activitats supervisades: 30h (20%)

Hores aprenentatge autònom: 97h (65%)

Hores activitats d'avaluació: 7,5h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: Cada docent tindrà assignat un grup que s'intercanviarà durant la segona meitat de semestre. D'aquesta manera, els dos grups que conformen l'assignatura tindran accés als mateixos continguts per part dels dos docents que la imparteixen. El primer semestre està format per 2 blocs conceptuals amb sessions d'utilitat teòrico-pràctiques que facilitin la plena integració dels coneixements necessaris.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió i posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup valorant especialment la participació de l'alumnat en les activitats i la seva implicació des de la pràctica col·laborativa. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc. Així mateix realitzarà un dossier recopilatori de tot el procés.

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis i resultats parcials o finals.

Descripció: Tutories individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

La nota final de l'assignatura tindrà en consideració l'evolució en l'aprenentatge de l'estudiant. El contingut de cada treball s'especificarà a l'enunciat corresponent.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (35%)

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (35%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (30)

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS D'AVALUACIÓ PARCIALS

Aquesta assignatura treballa amb avaluació continuada i, per tant, no compta amb la possibilitat d'una recuperació a final de curs. Tots els treballs que no siguin entregats durant el procés, en les dates indicades, no podran ser avaluats.

L'assignatura és presencial, es prendrà nota de l'assistència. En cas que l'estudiant tingui algun tipus de complicació personal, laboral o acadèmica que l'impedeixi seguir el decurs de l'assignatura ho haurà de comunicar als professors, al tutor, o, en darrera instància, al Coordinador del Grau, per tal de poder trobar una solució a temps. En cap cas s'acceptaran justificacions o peticions de flexibilitat a final de curs.

Per aprovar l'assignatura serà imprescindible l'assistència a l'aula i la participació. Els criteris són els següents:

1. Compromís i rigor amb els treballs i les activitats que es proposen: adequació amb els enunciats, qualitat en el contingut i la presentació material.
2. Correcció en l'escriptura i rigor acadèmic en el treball textual.
3. Implicació i dinàmica a l'aula.
4. Evolució personal en el procés d'aprenentatge. Esforç i escolta envers les recomanacions i orientacions dels docents. Tant els continguts comuns com els específics de cada bloc confluiran en el treball de lectura, la producció de textos i altres exercicis proposats, debats a l'aula, així com l'elaboració d'un seguit de projectes finals. S'entén que la nota final de cada projecte comprendrà no només el resultat final sinó també el seu procés d'elaboració, mitjançant les pre-entregues programades

TREBALL INDIVIDUAL 60%, TREBALL PER GRUPS 40%

RECUPERACIÓ

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.
2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.
3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 70% de les hores lectives presencials.

BIBLIOGRAFIA

Bloc 1

BHABHA, Homi K. *El lugar de la cultura*. Buenos Aires: Manantial, 2002

CURRAN, J.; MORLEY, D.; WALKERDINE, Valerie. (Ed.) *Estudios culturales y comunicación*. Barcelona: Paidós, 1998.

EVANS, Jessica; HALLI, Stuart. *Visual Culture: The Reader*. London: Sage Publications, 1999.

HARAWAY, Donna J. "Conocimientos situados: la cuestión científica en el feminismo y el privilegio de la perspectiva parcial", en *Ciencia, cyborgs y mujeres. La reinención de la naturaleza*. Madrid: Ediciones Cátedra, 1995.

MIRZOEFF, Nicholas. *Cómo ver el mundo: una nueva introducción a la cultura visual*. Barcelona: Paidós Ibérica, 2016.

YÚDICE, George. *El recurso de la cultura. Usos de la cultura en la era global*. Barcelona: Gedisa, 2009.

Bloc 2

ADORNO, Theodor W.; HORKHEIMER, Max. *Dialéctica de la ilustración: fragmentos filosóficos*. Traducció de Joaquín Chamorro. Madrid: Akal, 2007.

BRAIDOTTI, Rosi. *Lo Posthumano*. Barcelona: Gedisa, 2015.

BUTLER, Judit. *Cuerpos que importan. Sobre los límites materiales y discursivos del "sexo"*. Buenos Aires: Paidós, 2010.

CHAKRAVORTY SPIVAK, Gayatri. *Crítica de la razón poscolonial. Hacia una historia del presente evanescente*. Traducción de Marta Malo. Madrid: Akal, 2010.

DEBORD, Guy. *La sociedad del espectáculo*. Traducción de José Luís Pardo. Valencia: Pre-textos, 2009.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

FOUCAULT, Michel. *Estética, ética y hermenéutica. Obras esenciales, vol. III*. Traducció d'Àngel Gabilondo. Barcelona: Paidós, 1999.

HARAWAY, Donna. *El patriarcado del osito Teddy. Taxidermia en el jardín del Edén*. Buenos Aires: Sans Soleil, 2017.

HESTER, Helen. *Xenofeminsimo*. Buenos Aires: Caja Negra, 2018.

HORKHEIMER, Max. *Teoría crítica*. Traducció d'Edgardo Albizu i Carlos Luis. Buenos Aires: Amorrortu, 2003.

JAMESON, Fredric. *El giro cultural. Escritos seleccionados sobre el postmodernismo 1983-1998*. Traducció de Horacio Pons. Buenos Aires: Manantial, 2002.

Marx, K.; Engels, F. *Manifiesto comunista*. Madrid: Akal, 2004.

NIETZSCHE, Friedrich. *El crepúsculo de los ídolos*. Madrid: Alianza, 2004.

FREUD, S. *El malestar en la cultura y otros ensayos*. Madrid: Alianza, 2010.

SACRISTÁN, Manuel (ed.) *Antonio Gramsci. Antología*. Traducció de Manuel Sacristán. Madrid: Akal, 2013.

ZIZEK, Slavoj (comp.). *Ideología: un mapa de la cuestión*. Buenos Aires: FCE, 2003.

VV.AA. *Producción cultural y prácticas instituyentes. Líneas de ruptura en la crítica institucional*. Madrid: Traficantes de sueños, 2008.

VV.AA. *The Constituent Museum. Constellations of Knowledge, Politics and Mediation*. Amsterdam: Valiz ed. 2018.

VV.AA. *What's the Use. Constellations of Art, History and Knowledge. A Critical Reader*. Amsterdam: Valiz ed. 2016.

ZAFRA, Remedios. *El entusiasmo. Precariedad y trabajo creativo en la era digital*. Barcelona: Anagrama, 2017.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, és a dir, en una sessió per setmana. Cada docent durà a terme dos blocs, de forma que el grup d'alumnes es dividirà en dos en la major part de les sessions del semestre. Hi haurà sessions conjuntes per al gran grup i amb les dues docents a la sessió inicial, en les sessions interblocs i al final (sessió de tancament). L'ordre en què cadascun dels tres subgrups farà els blocs és, òbviament, variable: les docents ho tenen en compte de cara a l'articulació de continguts i activitats d'avaluació. A més, les sessions conjuntes serveixen en bona mesura per optimitzar aquesta articulació entre blocs.

Sessió 1

SESSIÓ CONJUNTA D'INICI. Presentació de l'assignatura. Activitat d'aula.

Sessió 2 (Bloc 1)

1.1. Introducció als Estudis Culturals i Estudis Visuals I
Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 3

1.2. Introducció als Estudis Culturals i Estudis Visuals II
Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 4

1.3. Introducció als Estudis Culturals i Estudis Visuals III
Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 5

2.1. Introducció als Estudis Culturals i Estudis Visuals IV
Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 6

2.2. Introducció als Estudis Culturals i Estudis Visuals V
Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 7

2.3. Introducció als Estudis Culturals i Estudis Visuals VI
Activitat dirigida + Activitat supervisada+ Treball grupal

Sessió 8

Agent convidat. Grup gran. Activitat conjunta.

Sessió 9

3.1. Estudis crítics I
Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Sessió 10

3.2. Estudis crítics II

Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 11

3.3 Estudis crítics III

Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 12.

Estudis crítics IV

Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 13

4.1. Estudis crítics V

Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 14

4.2 Estudis crítics VI

Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 15

4.3 Estudis crítics VII

Activitat dirigida + Activitat supervisada + Treball grupal

Sessió 16

Sessió conjunta.

Sessió 17

RECUPERACIÓ

Sessió 18

SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.